

DALARNAS HEMSLÖJDSFÖRBUND

SKÖTSELRÅD FÖR BYGDEDRÄKTER

OBS! Råden gäller för nytillverkade plagg.

LINNEPLAGG - skjortor, särkar, överdelar, löskragar, halskläden

Tvätta upp plaggen så snart som möjligt så inte smutsen biter sig fast. Linneplagg tvättas i 60° C - högre temperatur förstör linfibern. Använd vid behov flytande såpa på kragar och andra hårt smutsade ställen. Såpan stryks in och får verka några minuter före tvätt. Linneplagg får inte torktumlas.

- * Bomullsplagg som gulnat kan kokas upp i kastrull eller tvättas på 90° C i maskin.
- * Häng plaggen slätt så behövs inte så mycket strykning.
- * Förvara plaggen ostrukna så gulnar de inte.
- * Före strykning - fukta plaggen och låt dem ligga i plastpåse ca 8 h, de blir då mycket lättstrukna.
- * Halskläden av linne skall kallmanglas.
- * Hals- och huvudkläden av linne och bomull kan behöva stärkas för användning. Se under mösstycken.

HALSKLÄDEN - siden, muslin och kattun (=tryckt bomullstyg)

Handtvätt 40° C med mild tvättmedel. Sidenhalskläden rullas i frottehandduk innan de läggs plant för att torka. Halskläden behöver tvättas endast om de blivit smutsiga eller mycket "svettiga".

- * Broderade halskläden läggs plant med broderierna uppåt för att torka, tag bort så mycket vatten som möjligt med svamp eller handduk.
- * Halskläden av kattun kan behöva stärkas före användning. Se under mösstycken.
- * Halskläden av siden förvaras på rulle, ej vikta.

OBS! Gamla halskläden o d av yllemuslin är oftast inte färgäkta, färgerna faller och flyter i varandra. **TVÄTTAS INTE!**

STRUMPOR - av ylle eller blandmaterial

Strumpor av helylle behöver inte tvättas efter varje användningstillfälle, väd-ring räcker många gånger. OBS! Ylle är till stor del "självvrenande". Handtvätt 40° C, skölj noga, krama ur i frottéhandduk. Häng upp och torka. Ev kort centrifugering.

ÖVRIGA PLAGG - av hel- eller halvulle västar, livstycken, förkläden, byxor, ytterplagg

Dessa plagg behöver sällan tvättas om de sköts ordentligt genom vädning och borstning med klädborste och tejprulle. Om plaggen blivit hårt smutsade eller mycket "svettiga" bör de kemptvättas och pressas.

SKOR

Blöta skor torkas långsamt med tidningspapper istoppat. Torra skor putsas med skokräm, svart eller ofärgad.

Skosulorna av läder kan göras slitstarka och ges fuktmotstånd genom pensling med kokt linolja. Pensla tunt, låt torka, upprepa tills sulan är mättad.

OBS! Linoljetrasor och trassel kan självantända - torka trasorna utbredda utomhus, eller bränn upp dem direkt.

MÖSS-STYCKEN, HATTAR mm

Spetsar av linne tvättas för hand i max 60° C. Spetsar av bomull som är hårt smutsade eller har gulnat kan kokas upp i en kastrull på spisen.

Skölj väl, torka liggande plant och format på diskbänk eller perstorpsplatta, klappa ur så mycket vatten som möjligt med svamp eller handduk.

Mösstycken och hattspetsar stärks släta, använd risstärkelse t ex Gårda Glansstärkelse (finns att köpa i färghandeln).

Alternativ stärkning med vetemjöl eller potatismjöl, se recept på separat sida.

SKINNBYXOR - av sämskskinn

Tvättas i vatten med flytande såpa och mjuk borste eller gnuggas med händerna. Tillsätt såpa även i sköljvattnet så att sämskskinnet återfettas. Torkas uppstoppade med frottehanddukar e d, liggande plant och långt från värme-källa. Töj och gnid skinnet under torkningen.

Skinnpplagg kan också tvättas hos Skinnreparationer AB i Malung, tel 0280-103 75, 103 76

MOLLSKINNSBYXOR - av bomullstyg

Tvättas i skonsam maskintvätt 60° C eller handtvätt.

ALLMÄNNA RÅD

- * Gnugga inte ömtåliga plagg.
- * Krama ur vattnet, vrid inte.
- * Torka kulörta plagg i skugga eller inomhus - solen bleker.
- * Kallmangla alltid linne.
- * Stryk natursilke vid 160° C, linne och bomull vid 210° C.
- * Broderier stryks från avigsidan, om de måste strykas.
- * Fransar kmmas ut med fingrarna och ev kam eller gaffel. Bomullsfransar går ev att skaka ut.

Salt eller ättika i sköljvattnet kan hjälpa mot färgfällning. Pressa också ur så mycket vatten som möjligt genom att rulla plagget i handdukar.

För gamla "antika" plagg kontakta alltid sakkunnig person före tvätt eller reparationsåtgärd, t ex textilkonservator, länsmuseum eller hemslöjdskonsulent.

FÖRVARING AV DRÄKTPLAGG

Låt alltid dräktplaggen hänga framme och "vädra ur" efter användning. Använd aldrig plast eller plastpåsar till dräktförvaring. Plaggen förvaras istället i tygöverdrag, gamla lakan, handdukar etc. De flesta plagg mår bäst av att förvaras liggande.

Kjolar kan förvaras hängande, sy fast tre "hank" av bomullsband, ett i vardera sidan och ett mitt bak. Häng dessa på en galge.

Alternativt kan kjolarna hängas på ett tunnband av trä.

Mössor, stycken, halskläden, livstycken etc förvaras liggande i lådor eller kartonger. Alla plagg med avigsidan ut.

Västar, ytterplagg och skinnplagg förvaras med avigsidan ut, hängande på breda, gärna klädda, galgar.

Skinnpplagg mår bra av att hänga svalt, t ex i källare, under den varma årstiden.

Byxor förvaras liggande.

OBS! Ofta finns lokala traditioner om hur plaggen skall vikas och förvaras. Vikmärken skall som regel inte strykas ut vid användning, de tillhör dräktskicket.

Textilier och kläder skall alltid förvaras i mörka utrymmen. Allt ljus bleker och förstör textilfibrerna.

Spruta inte insektsmedel på plaggen. Om det är nödvändigt, spruta hellre i skåp och lådor innan plaggen läggs i.

Skadedjur kan också avlägsnas om plagget utsätts för stark kyla under några dagar. T ex i en kartong på balkongen under kalla vinterdagar eller i plastpåse i frysboxen. Behandlingen behöver upprepas med någon veckas mellanrum.

Gouffrerade kjolar tål inte vatten eller fukt. Undvik därför att sitta på plaststolar, regnkappa eller direkt på marken. Fukt och press gör att vecken slätas ut.

SMYCKEN

Förvaras inlindade i guldsmedspapper ed och förvaras i skrin för att inte svartna av luftens svavelväte. Torka av smyckena eller använd slipmedelsfri putsvadd.

Välkommen att ringa hemslöjdskonsulenterna för ytterligare råd och upplysningar.

Dalarnas Hemslöjdsförbund 1993
Hemslöjdskonsulent Erik Thorell
Box 292
791 27 Falun
Tel: 023-264 99